

Αριθμός 209/2020

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Δ' Πολιτικό Τμήμα

Συγκροτήθηκε από τους Δικαστές: Ειρήνη Καλού, Αντιπρόεδρο του Αρείου Πάγου, Χρήστο Βруνιώτη, Γεώργιο Χοϊμέ, Κωστούλα Φλουρή - Χαλεβίδου και Μαρία Τζανακάκη, Αρεοπαγίτες.

Συνήλθε σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του, στις 20 Σεπτεμβρίου 2019, με την παρουσία και του Γραμματέα Αθανασίου Λιάπη, για να δικάσει μεταξύ: Του αναιρεσιόντος - καθ' ου η κλήση: Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Υπουργό Οικονομικών, που κατοικοεδρεύει στην ..., το οποίο εκπροσωπήθηκε από την Άννα Μαλιάρά, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Των αναιρεσιβλήτων - καλούντων: 1) Ά. χας Α. Φ., 2) Ν. Φ. του Κ., 3) Ζ. συζ. Β. Ζ., κατοίκων ..., 4) α. Α. Κ. του Θ., κατοίκου ..., β. ι. Α. Χ. του Ζ., χας Κ. Κ., κατοίκου ..., ενεργούσας για τον εαυτό της ατομικά και ως ασκούσας τη γονική μέριμνα επί των ανηλίκων τέκνων της, ήτοι ii. Φ. - Μ. Κ. του Κ. και iii. Α. - Χ. Κ. του Κ., ως εξ αδιαθέτου κληρονόμων του αρχικού διαδίκου Κ. Κ. του Θ. και 5) α. Β. Μ. του Γ., χας Κ. Φ., β. Δ. Φ. του Κ., κατοίκων ..., οι οποίοι εκπροσωπήθηκαν από τον πληρεξούσιο δικηγόρο τους Λεωνίδα Φλωράτο με δήλωση του άρθρου 242 παρ. 2 ΚΠολΔ και ο οποίος, στην ως άνω από 16-9-2019 δήλωση, καθώς και στις κατατεθείσες από 18-9-2019 προτάσεις του, δήλωσε ότι οι υπό στοιχ. 4β ii και iii Φ. - Μ. Κ. του Κ. και Α. - Χ. Κ. του Κ., αντίστοιχα, των οποίων ασκούσε τη γονική μέριμνα η μητέρα τους Α. Χ. του Ζ. (4β i), ενηλικιώθηκαν, συνεχίζουν ατομικώς τη δίκη και εκπροσωπούνται από τον ίδιο. Η ένδικη διαφορά άρχισε με την από 27-7-2009 αγωγή των ήδη αναιρεσιβλήτων και του ήδη αποβιώσαντος Κ. Κ. του Θ., στη θέση του οποίου έχουν υπεισέλθει οι υπό στοιχ. 4β των αναιρεσιβλήτων-καλούντων, που κατατέθηκε στο Πολυμελές Πρωτοδικείο Λάρισας. Εκδόθηκαν οι αποφάσεις: 36/2012 οριστική του ίδιου Δικαστηρίου και 305/2015 του Τριμελούς Εφετείου Λάρισας. Την αναίρεση της τελευταίας απόφασης ζήτησε το αναιρεσίον με την από 22-12-2015 αίτησή του. Εκδόθηκε η 2059/2017 απόφαση του Αρείου Πάγου, η οποία απέρριψε το δεύτερο λόγο της από 22-12-2015 αίτησης για αναίρεση της 305/2015 απόφασης του Τριμελούς Εφετείου Λάρισας και ανέβαλε τη συζήτηση κατά τα λοιπά, ως προς τον πρώτο λόγο αναίρεσης. Η υπόθεση επανέρχεται για συζήτηση με την από 10-12-2018 κλήση των καλούντων.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης αυτής, που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν όπως σημειώνεται πιο πάνω. Η Εισηγήτρια Αρεοπαγίτης Κωστούλα Φλουρή - Χαλεβίδου διάβασε την από 24-2-2017 έκθεση της Αρεοπαγίτου Σοφίας Ντάντου, που έχει ήδη αποχωρήσει από την Υπηρεσία, με την οποία εισηγήθηκε την απόρριψη των λόγων αναίρεσης. Η πληρεξούσια του ανααιρεσιόντος ζήτησε την παραδοχή της αίτησης και την καταδίκη του αντιδίκου μέρους στη δικαστική δαπάνη.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Με την από 10.12.2018 κλήση των ανααιρεσιβλήτων - καλούντων φέρεται νόμιμα προς περαιτέρω συζήτηση και έκδοση οριστικής απόφασεως η από 22.12.2015 και με αριθμό καταθέσεως 94/2015 αίτηση αναιρέσεως του ανααιρεσιόντος - καθ' ου η κλήση Ελληνικού Δημοσίου κατά της υπ' αριθμ. 305/2015 τελεσίδικης αποφάσεως του Τριμελούς Εφετείου Λάρισας, μετά την επ' αυτής έκδοση της 2059/2017 αποφάσεως του Δικαστηρίου τούτου, με την οποία απερρίφθη ως αβάσιμος ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως και ανεβλήθη η συζήτηση ως προς τον πρώτο λόγο αυτής, μέχρι να εκδοθεί οριστική απόφαση από την Τακτική Ολομέλεια του Αρείου Πάγου επί της υποθέσεως που έχει παραπεμφθεί σ' αυτήν με την 293/2017 απόφαση του Α' Πολιτικού Τμήματος αυτού (Αρείου Πάγου) και την έκδοση της υπ' αριθμ. 12/2018 αποφάσεώς του (Αρείου Πάγου σε Τακτική Ολομέλεια).

Σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 63 του Κ.Πολ.Δικ, όποιος είναι ικανός για οποιαδήποτε δικαιοπραξία, μπορεί να παρίσταται στο δικαστήριο με το δικό του όνομα, ενώ κατά την διάταξη του άρθρου 64 παρ. 1 του ίδιου Κώδικα, όσοι είναι ανίκανοι να παρίστανται στο δικαστήριο με το δικό τους όνομα, εκπροσωπούνται από τους νομίμους αντιπροσώπους τους. Ικανός δε για κάθε δικαιοπραξία, σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 127 του Α.Κ., είναι όποιος έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του (ενήλικος). Επομένως, ο ανήλικος δεν έχει δικαίωμα να παρίσταται με το δικό του όνομα στο δικαστήριο, αλλά εκπροσωπείται σε αυτό από τους δύο γονείς του, οι οποίοι από κοινού ασκούν την γονική μέριμνα (άρθρο 1510 Α.Κ.). Διάδικος όμως είναι το ανήλικο τέκνο και όχι οι γονείς του, οι οποίοι απλώς αναπληρώνουν την έλλειψη ικανότητας του τέκνου να παρίσταται το ίδιο στο δικαστήριο με το δικό του όνομα. Κατά συνέπειαν, σε δίκη με διάδικο ανήλικο τέκνο, μετά την ενηλικίωσή του, οπότε αυτό καθίσταται ικανό για κάθε δικαιοπραξία, επομένως και για να υπερασπίζεται επί δικαστηρίου τα δικά του, παύει αυτοδικαίως η αντιπροσωπευτική εξουσία του νομίμου αντιπροσώπου του και στο εξής συνεχίζεται πλέον η δίκη με την συμμετοχή του ενηλικιωθέντος τέκνου (Α.Π. 808/2017, Α.Π. 1157/2014, Α.Π. 142/2013, Α.Π. 181/ 2011). Τυχόν δε

διαδικαστικές πράξεις, επιχειρούμενες στο όνομα των ανηλίκων τέκνων ατομικά, πριν από την ενηλικίωσή τους, είναι απαράδεκτες, εκτός αν εγκριθούν εκ των υστέρων, ρητώς ή σιωπηρώς, από το (ήδη) ενήλικο τέκνο, ως δικαιούχο διάδικο (άρθρο 67 παρ. 1 του Κ.Πολ.Δικ.). Εξ άλλου, από τις ανωτέρω διατάξεις σε συνδυασμό με εκείνες των άρθρων 286 επ. του ίδιου Κώδικα, που, κατ' άρθρο 573 παρ. 1 αυτού, εφαρμόζονται και στην αναιρετική δίκη, προκύπτει ότι, σε περίπτωση θανάτου κάποιου διαδίκου πριν από την αμετάκλητη περάτωση της δίκης, εάν ο θάνατός του επήλθε μετά την έκδοση της οριστικής αποφάσεως, οπότε δεν υφίσταται εκκρεμής δικαστικός αγώνας, ούτε στάδιο για διακοπή και επανάληψη της δίκης, το ένδικο μέσο της αναιρέσεως που ασκείται κατά της αποφάσεως αυτής από τον αντίδικο του θανόντος πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 558 του Κ.Πολ.Δικ., να απευθύνεται κατά των καθολικών διαδόχων (κληρονόμων) του θανόντος και σε περίπτωση ανηλικότητας αυτών κατά των γονέων τους, ως ασκούντων από κοινού την γονική τους μέριμνα, απευθυνόμενο δε κατά των ανηλίκων ατομικά είναι άκυρο, με την προϋπόθεση όμως ότι ο αναιρεσείων πριν από την άσκηση της αναιρέσεως είχε λάβει γνώση, με οποιοδήποτε τρόπο, της ανηλικότητας των κληρονόμων του αρχικού διαδίκου. Η αναίρεση που απευθύνεται κατά των ανηλίκων κληρονόμων του αποβιώσαντος αρχικού διαδίκου ατομικά, χωρίς ο αναιρεσείων να γνωρίζει την ανηλικότητα αυτών, δεν είναι άκυρη και νόμιμα χωρεί η συζήτηση αυτής με τους ανήλικους κληρονόμους, νομίμως εκπροσωπούμενους από τους ασκούντες την γονική μέριμνα γονείς τους, οι οποίοι καλούνται προς τούτο ή εμφανίζονται κατά την συζήτηση με την ιδιότητα αυτή και προβάλλουν υπεράσπιση επί της ουσίας της διαφοράς (Ολ.ΑΠ 31/2009, ΑΠ 463/2016, ΑΠ 1165/2014). Στην προκειμένη περίπτωση, η κρινόμενη από 22.12.2015 αίτηση αναιρέσεως απευθύνεται, εκτός άλλων, και κατά των υπ' αριθμ. 4β2 και β3 αναιρεσιβλήτων, ήτοι των: Φ. - Μ. Κ. του Κ. και Α. - Χ. Κ. του Κ., ως εξ αδιαθέτου κληρονόμων (θυγατέρων) του αρχικού διαδίκου Κ. Κ. του Θ., αντιδίκου του αναιρεσειόντος Ελληνικού Δημοσίου, κατά την εφετειακή δίκη (υπό στοιχ. 4β εφεσιβλήτου), κατά την οποία εκδόθηκε η προσβαλλομένη απόφαση (305/2015), ο οποίος απεβίωσε στις 27.7.2014. Όπως προκύπτει από την παραδεκτή επισκόπηση των διαδικαστικών εγγράφων, οι ανωτέρω θυγατέρες, του αποβιώσαντος αρχικού διαδίκου Κ. Κ. του Θ., γεννήθηκαν στις 23.8.2001 (δίδυμες) και συνεπώς ενηλικιώθηκαν στις 23.8.2019. Επομένως, κατά τον χρόνο ασκήσεως της ένδικης αιτήσεως αναιρέσεως (2015) αυτές δεν είχαν συμπληρώσει ακόμη το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους. Κατά συνέπεια, τις αντιπροσώπευε νομίμως η μητέρα τους, υπό στοιχ. 4β1 αναιρεσιβλήτη Α. Χ. του Ζ., η οποία

ασκούσε μόνη της την γονική τους μέριμνα, λόγω του προεκτεθέντος θανάτου του συζύγου της και πατέρα των ανηλικών θυγατέρων της αρχικού διαδίκου Κ. Κ. του Θ.. Ωστόσο, δεν προκύπτει γνωστοποίηση στο αναιρεσίον από τους κληρονόμους του ως άνω αποβιώσαντος περί της ανηλικότητας των ως άνω θυγατέρων του (Φ. - Μ. και Α. - Χ.) κατά το προ της ασκήσεως της αναιρέσεως χρονικό διάστημα, ούτε προκύπτει από κάποιο αποδεικτικό μέσο ότι το αναιρεσίον είχε λάβει γνώση, με οποιονδήποτε τρόπο, της ανηλικότητας αυτών πριν από την άσκηση της ένδικης αιτήσεως αναιρέσεως, η οποία, επομένως, είναι έγκυρη και ισχυρή κατά το μέρος αυτής που απευθύνεται κατά των ως άνω τέκνων ατομικά και όχι, όπως θα έπρεπε, κατ' αυτών, νομίμως εκπροσωπούμενων από την ασκούσα μόνη της, για τον προεκτεθέντα λόγο, γονική μέριμνα αυτών μητέρα τους υπό στοιχ. 4β1 αναιρεσίβλητη Α. Χ. του Ζ., νομίμως δε χωρεί η συζήτηση αυτής με τις ανωτέρω ανήλικες, οι οποίες εκπροσωπήθηκαν νομίμως από την ασκούσα την γονική μέριμνά τους ως άνω μητέρα τους, κατά την πρώτη συζήτηση της ένδικης αιτήσεως αναιρέσεως, στις 3.3.2017, (βλ. τις νομίμως κατατεθείσες έγγραφες από 2.3.2017 προτάσεις τους), δηλώνοντας το γεγονός της ανηλικότητάς τους, ενώ κατά την συζήτηση της υποθέσεως κατά την δικάσιμο που αναφέρεται στην αρχή της παρούσας οι ανωτέρω διάδικοι, ήδη ενηλικιωθείσες, κατά τα προεκτιθέμενα, δήλωσαν διά του εκπροσωπούντος αυτές πληρεξουσίου τους δικηγόρου Λεωνίδα Φλωράτου ότι συνεχίζουν πλέον ατομικώς την δίκη στο όνομά τους, εγκρίνοντας, με τον τρόπο αυτό, εκ των υστέρων, τις ήδη επιχειρηθείσες στο όνομά τους ατομικά ως άνω διαδικαστικές πράξεις.

Κατά την διάταξη του άρθρου 559 αριθμ. 1 εδάφ. α' του Κ.Πολ.Δικ., αναιρέση επιτρέπεται "αν παραβιάστηκε κανόνας του ουσιαστικού δικαίου, στον οποίο περιλαμβάνονται και οι ερμηνευτικοί κανόνες των δικαιοπραξιών...". Ο κανόνας δικαίου παραβιάζεται, αν δεν εφαρμοστεί, ενώ συνέτρεχαν οι πραγματικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή του, ή αν εφαρμοστεί, ενώ δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις αυτές, καθώς και αν εφαρμοστεί εσφαλμένα, η δε παραβίαση εκδηλώνεται είτε με ψευδή ερμηνεία είτε με κακή εφαρμογή, δηλαδή με εσφαλμένη υπαγωγή. Στην περίπτωση που το δικαστήριο έκρινε κατ' ουσίαν, η παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου κρίνεται με βάση τα πραγματικά περιστατικά που ανέλεγκτα το δικαστήριο της ουσίας δέχθηκε ότι αποδείχθηκαν και την υπαγωγή τους στο νόμο και ιδρύεται αυτός ο λόγος αναιρέσεως αν οι πραγματικές παραδοχές της αποφάσεως καθιστούν φανερή την παραβίαση. Περαιτέρω, κατά το άρθρο 17 παρ. 4 του Συντάγματος, η αποζημίωση που ορίστηκε λόγω αναγκαστικής απαλλοτριώσεως ακινήτου καταβάλλεται

υποχρεωτικά το αργότερο μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της αποφάσεως για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημιώσεως και σε περίπτωση απευθείας αιτήσεως για οριστικό προσδιορισμό της αποζημιώσεως από τη δημοσίευση της σχετικής αποφάσεως του δικαστηρίου, διαφορετικά η απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως. Η διάταξη αυτή, όπως και οι όμοιες διατάξεις των άρθρων 11 παρ. 1 του προϊσχύσαντος ν.δ. 797/1971 περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων και 11 παρ. 3 του ισχύοντος Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων (ν. 2882/2001), ως ίσχυαν κατά το χρόνο που εκδόθηκε η απόφαση του πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου, κατ' έφεση της οποίας εκδόθηκε η προσβαλλομένη, τέθηκαν προς εξυπηρέτηση του συμφέροντος του καθ' ου η απαλλοτρίωση, έτσι ώστε αυτή να μη μένει για μεγάλο χρονικό διάστημα εκκρεμής προς βλάβη του, λόγω της δεσμεύσεως που συνεπάγεται για την ιδιοκτησία του. Έτσι, αποβλέποντας στο συμφέρον του καθ' ου η απαλλοτρίωση, ο οποίος ενδέχεται να επιθυμεί τη διατήρηση της απαλλοτριώσεως, ο κοινός νομοθέτης θέσπισε διατάξεις που οδηγούν στην αναβίωση της απαλλοτριώσεως που ήρθη αυτοδικαίως. Ειδικότερα, με την παρ. 3 του άρθρου 11 του ν.δ. 797/1971, όπως αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρ. 3 του ν. 212/1975, ορίστηκε ότι η αυτοδίκαιη ανάκληση (άρση) της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως θεωρείται ως μη γενόμενη, αν εντός ανατρεπτικής προθεσμίας ενός έτους από την εκπνοή της προθεσμίας του ενάμισι έτους για την καταβολή της προσωρινά ή οριστικά καθορισμένης αποζημιώσεως, ο καθ' ου η απαλλοτρίωση υποβάλει στη Διεύθυνση Απαλλοτριώσεων του Υπουργείου Οικονομικών έγγραφη δήλωση ότι επιθυμεί την περαιτέρω διατήρηση της απαλλοτριώσεως. Αντίστοιχη διάταξη δεν διέλαβε αρχικά ο ν. 2882/2001 (Κ.Α.Α.Α.). Με βάση αυτό το νομοθετικό πλαίσιο, διαμορφώθηκε νομολογιακά η θέση ότι η αυτοδίκαιη ανάκληση της απαλλοτριώσεως δεν λαμβάνεται υπόψη από το δικαστήριο αυτεπαγγέλτως, αλλά πρέπει να προταθεί και προς τούτο νομιμοποιείται αποκλειστικά ο καθ' ου η απαλλοτρίωση, με το σκεπτικό ότι οι διατάξεις αυτές αποβλέπουν στο δικό του μόνον συμφέρον να μη παραμείνει η εις βάρος του αναγκαστική απαλλοτρίωση επί μακρόν μετέωρη και εκκρεμής (Α.Π. 1132/2003). Επίσης, με την 26/2010 απόφαση του ΑΕΔ, που επέλυσε τη διαφωνία μεταξύ των ολομελειών του Αρείου Πάγου (αριθ. 7/2007) και του Συμβουλίου Επικρατείας (αριθ. 3689/2009), έγινε δεκτό ότι η αυτοδίκαιη ανάκληση θεωρείται ότι δεν έγινε, στην περίπτωση κατά την οποία ο καθ' ου η απαλλοτρίωση υποβάλλει προς το Υπουργείο έγγραφη δήλωση ότι επιθυμεί τη διατήρηση της απαλλοτριώσεως εντός προθεσμίας ενός έτους από την πάροδο της τασσόμενης για την συντέλεση της απαλλοτριώσεως προθεσμίας του ενάμισι

έτους. Στη συνέχεια ακολούθησε νομοθετική μεταβολή και με το άρθρο 39 παρ. 3α του ν. 4024/2011 προστέθηκε νέα διάταξη στην παρ. 3 του άρθρου 11 του ν. 2882/2001 (Κ.Α.Α.Α.), που ορίζει: "Η αναγκαστική απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως, εάν δεν συντελεστεί μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της απόφασης προσωρινού καθορισμού της αποζημίωσης και, σε περίπτωση απευθείας οριστικού καθορισμού αυτής, από τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης. Η αρμόδια για την κήρυξη της απαλλοτρίωσης αρχή υποχρεούται να εκδώσει μέσα σε τέσσερις μήνες από τη λήξη της προθεσμίας του προηγούμενου εδαφίου βεβαιωτική πράξη για την επελθούσα αυτοδίκαιη άρση. Η πράξη αυτή δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Εφόσον οι θιγόμενοι ιδιοκτήτες επιθυμούν τη διατήρηση της απαλλοτρίωσης που άρθηκε αυτοδίκαια λόγω παρέλευσης της ως άνω δεκαοκτάμηνης προθεσμίας, μπορούν να υποβάλλουν αίτηση και υπεύθυνη δήλωση προς την αρχή που εξέδωσε την απαλλοτριωτική απόφαση, μέσα σε προθεσμία ενός έτους από την παρέλευση της προθεσμίας, περί διατήρησης της απαλλοτρίωσης και καταβολής της δικαστικά καθορισμένης προσωρινής ή οριστικής αποζημίωσης. Αν το αίτημα γίνει δεκτό από την αρχή που κήρυξε την απαλλοτρίωση και υποχρεούται στην καταβολή της αποζημίωσης, δεν επιτρέπεται ο ανακαθορισμός της αποζημίωσης ή η αναζήτηση τόκων υπερημερίας".

Περαιτέρω, στο άρθρο 39 παρ. 3α εδάφ. στ' και ζ' του ν. 4024/2011 ορίστηκε ότι η ρύθμιση αυτή έχει αναδρομική ισχύ εφαρμοζόμενη και επί απαλλοτριώσεων που είχαν αυτοδικαίως αρθεί, λόγω παρέλευσης της παραπάνω προθεσμίας του ενάμισι έτους κατά την έναρξη ισχύος του ν. 4024/2011 (27.10.2011), υπό την προϋπόθεση ότι οι ενδιαφερόμενοι θα υπέβαλαν την ανωτέρω αίτηση και υπεύθυνη δήλωση για τη διατήρηση της απαλλοτριώσεως μέχρι τις 31.12.2012. Επομένως, υπό την ισχύ της νέας ως άνω ρυθμίσεως καθίσταται σαφές ότι: α) η αναγκαστική απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως, εάν δεν συντελεστεί μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της αποφάσεως προσωρινού καθορισμού της αποζημιώσεως και, σε περίπτωση απευθείας οριστικού καθορισμού αυτής, από τη δημοσίευση της σχετικής αποφάσεως, β) η αρμόδια διοικητική αρχή (αν το ζητήσει ο θιγόμενος ιδιοκτήτης) υποχρεούται να εκδώσει μέσα σε τέσσερις μήνες από τη λήξη της προθεσμίας του προηγούμενου εδαφίου πράξη με βεβαιωτικό χαρακτήρα για την επελθούσα αυτοδίκαιη άρση που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, γ) εφόσον οι θιγόμενοι ιδιοκτήτες επιθυμούν τη διατήρηση της απαλλοτριώσεως (που κατά τα ανωτέρω ήρθη αυτοδικαίως), έχουν το δικαίωμα μέσα σε ένα έτος από την παρέλευση της προθεσμίας αυτής να υποβάλουν (τυπική) αίτηση και υπεύθυνη δήλωση προς την αρμόδια διοικητική αρχή,

ζητώντας τη διατήρηση της απαλλοτρίωσης και την καταβολή της προσδιορισμένης αποζημιώσεως, δ) το αίτημά τους δεν γίνεται πλέον άνευ άλλου δεκτό, αλλά υπόκειται στη διακριτική ευχέρεια της διοικητικής αρχής, η οποία σταθμίζοντας, ως υπόχρη για την καταβολή της αποζημιώσεως, τη σκοπιμότητα του έργου και γενικότερα το δημόσιο συμφέρον για τη διατήρηση της απαλλοτρίωσης, αποφασίζει επ' αυτού κυριαρχικά. Τούτο, άλλωστε, συνάγεται και από τη συστηματική κατάταξη της διατάξεως αυτής, η οποία αποτελεί μερικότερη ρύθμιση του ν. 4024/ 2011 "Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, ενιαίο μισθολόγιο - βαθμολόγιο, εργασιακή εφεδρεία και άλλες διατάξεις εφαρμογής του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012 - 2015" και έχει ενταχθεί στις διατάξεις εφαρμογής του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012 - 2015, που ψηφίστηκε με το ν. 3985/2011 και εξειδικεύθηκε με τις διατάξεις των ν. 3986/ 2011 και ν. 4002/2011. Η ένταξη της νέας ρυθμίσεως στο ανωτέρω θεσμικό πλαίσιο του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής συναρτάται αναγκαίως με τη δημοσιονομική κατάσταση της Χώρας και την προώθηση των στόχων του μεσοπρόθεσμου πλαισίου για ώθηση στην ελληνική οικονομία και πάντως για μη περαιτέρω μεγέθυνση των ελλειμμάτων της. Γι' αυτό και η απόφαση της διοικήσεως για διατήρηση της απαλλοτρίωσης, κατ' εφαρμογή της νέας διατάξεως, δεν συνιστά δέσμια αρμοδιότητα, αλλά ρητά αφέθηκε στη διακριτική της ευχέρεια, με βάση το δημόσιο συμφέρον και τη σκοπιμότητα του έργου στα πλαίσια πάντοτε της επιτεύξεως των δημοσιονομικών στόχων του μεσοπρόθεσμου πλαισίου. Επομένως, σε αντίθεση με το προ του άρθρου 39 παρ. 3α ν. 4024/ 2011 καθεστώς, υπό τις νέες ρυθμίσεις δεν αρκεί μόνη η υποβολή από το θιγόμενο ιδιοκτήτη δηλώσεως για τη διατήρηση της αυτοδικαίως αρθείσας απαλλοτρίωσης, αλλά πρέπει επιπροσθέτως το σχετικό αίτημά του να γίνει αποδεκτό από την αρχή που κήρυξε την απαλλοτρίωση, και ε) αν το αίτημα του καθ' ου η απαλλοτρίωση γίνει δεκτό από την αρχή αυτή, δεν επιτρέπεται ο ανακαθορισμός της αποζημιώσεως (αφού ισχύει η ήδη καθορισμένη) ούτε η αναζήτηση (από τον δικαιούχο της αποζημιώσεως) τόκων υπερημερίας. Η υποβολή της ως άνω δηλώσεως απαιτείται για την ενημέρωση του Υπουργείου προς έκδοση της σχετικής πράξεως για ανάκληση της απαλλοτρίωσης, η οποία έχει διαπιστωτικό χαρακτήρα (Ολ.ΑΠ 7/2007). Η αυτοδίκαιη ως άνω ανάκληση της απαλλοτρίωσης, αποβλέπουσα αποκλειστικώς στο συμφέρον του καθ' ου η απαλλοτρίωση ιδιοκτήτη, για να μην παραμένει η κηρυχθείσα σε βάρος του απαλλοτρίωση επί μακρό χρονικό διάστημα εκκρεμής και μετέωρη, προς βλάβη των συμφερόντων του, λόγω της δεσμεύσεως της ιδιοκτησίας του, μπορεί από αυτόν και μόνον να

προταθεί, όχι δε και από τον υπέρ ου η απαλλοτρίωση. Κατά συνέπειαν η προθεσμία αυτή ούτε αποκλείει την κατά τη διάρκεια της υποχρέωση καταβολής της αποζημιώσεως που προσδιορίστηκε οριστικώς ούτε, στην περίπτωση άπρακτης παρελεύσεως της επιφέρει απόσβεση της αξιώσεως αποζημιώσεως από την ανωτέρω αιτία για το δικαιούχο, που όχι μόνον δεν την επικαλείται αλλά, αντίθετα, ασκεί αγωγή επιδικάσεως της εν λόγω αποζημιώσεως ή εκδίδει διαταγή πληρωμής ως τίτλο για την είσπραξη της καθορισθείσης αποζημιώσεως (Ολ.ΑΠ 12/2018, Ολ.ΑΠ 7/2007, ΑΠ 1630/2018, ΑΠ 498/2017, ΑΠ 754/2011). Στην προκείμενη περίπτωση, το Τριμελές Εφετείο Λάρισας, με την αναιρεσιβαλλομένη 305/2015 απόφασή του που εκδόθηκε κατά την τακτική διαδικασία, δέχθηκε, κατά την ανέλεγκτη, αναιρετικά, ως προς τα πραγματικά γεγονότα, κρίση του (άρθρ. 561 παρ. 1 του Κ.Πολ.Δικ.), τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: "...με την υπ' αριθμ. 2921/24.05.2004 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Θεσσαλίας, που δημοσιεύθηκε νομίμως στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (τεύχος 501 Δ'/14.6.2004), κηρύχθηκε αναγκαστικώς απαλλοτριωτέο με δαπάνη του εναγομένου ακίνητο, ιδιοκτησίας των εναγόντων, έκτασης 7.718,37 τ.μ., που βρίσκεται στην πόλη της Λάρισας, στη χιλιομετρική θέση 358,860 της Ε.Ο. Αθηνών-Θεσσαλονίκης και απεικονίζεται υπό κλίμακα 1:200 στο υπ' αριθμ. 1 κτηματολογικό διάγραμμα της ΔΕΣΕ Θεσσαλίας και στον από Νοέμβριο 2003 κτηματολογικό πίνακα της τοπογράφου -μηχανικού, Α. Κ., που θεωρήθηκε από τον προϊστάμενο ΔΕΣΕ Θεσσαλίας, Σ. Π. Η απαλλοτρίωση έγινε για λόγους κοινής ωφέλειας και ειδικότερα για την απόκτηση γηπέδου, όπου έχουν ανεγερθεί, με δαπάνες του εναγομένου, εργοταξιακές εγκαταστάσεις για τις ανάγκες της ΔΕΣΕ Περιφέρειας Θεσσαλίας. Το ως άνω απαλλοτριωθέν ακίνητο αποτελεί τμήμα του προπεριγραφέντος ευρύτερου οικοπέδου, συγκυριότητας των εναγόντων, όπως άλλωστε, συνομολογείται από το εναγόμενο. Εξάλλου, κατόπιν αιτήσεως του εναγομένου και προφορικής ανταίτησης των εναγόντων εκδόθηκε η με αριθμό 271/2006 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Λάρισας, που καθόρισε την προσωρινή τιμή μονάδας αποζημίωσης, λόγω απαλλοτρίωσης, στο ποσό των 75 ευρώ/τ.μ. Επίσης, επί των αντιθέτων ασκηθεισών αιτήσεων των διαδίκων, εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 520/2007 απόφαση του Εφετείου Λάρισας, με την οποία καθορίσθηκε η οριστική τιμή μονάδος για το απαλλοτριωθέν ακίνητο στο ποσό των 80 ευρώ ανά τετραγωνικό μέτρο. Όλα τα ανωτέρω συνομολογούνται από τους διαδίκους. Επομένως, οι ενάγοντες δικαιούνται να αξιώσουν από το εναγόμενο τα ακόλουθα χρηματικά ποσά:..., τα οποία, ωστόσο, το υπόχρεο εναγόμενο Ελληνικό Δημόσιο, αρνήθηκε να τους καταβάλει και για τους λόγους αυτούς επιδίωξαν αυτά,

με την ένδικη αγωγή τους, που ασκήθηκε στις 27.7.2009, μετά δηλαδή, την πάροδο δεκαοκτώ μηνών από την δημοσίευση της παραπάνω απόφασης, περί προσωρινού καθορισμού της αποζημίωσης και συνεπώς, η απαλλοτρίωση δεν συντελέσθηκε, δεν εκδόθηκε όμως, ούτε σχετική ανακλητική απόφαση της αρχής που κήρυξε την απαλλοτρίωση, ούτε βεβαιωτική πράξη αυτής, περί αυτοδίκαιης άρσης της απαλλοτρίωσης, ούτε σχετική απόφαση του αρμόδιου Διοικητικού Δικαστηρίου. Το εκκαλούν Ελληνικό Δημόσιο, κατά τη συζήτηση της υπόθεσης, ενώπιον του πρωτοβάθμιου Δικαστηρίου, ισχυρίσθηκε, ότι δεν έχει υποχρέωση αποζημίωσης των ήδη εφεσίβλητων - εναγόντων, εφόσον, από το χρόνο δημοσίευσης της υπ' αριθμ. 271/2.6.2006 απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Λάρισας, με την οποία καθορίστηκε προσωρινά η τιμή μονάδος αποζημίωσης, για το απαλλοτριωθέν ακίνητό τους, παρήλθε η, προβλεπόμενη από το άρθρο 17 του Συντάγματος, δεκαοκτάμηνη προθεσμία, χωρίς να συντελεσθεί η απαλλοτρίωσή του, με καταβολή της καθορισθείσας αποζημίωσης και συνεπώς, επήλθε αυτοδίκαιη άρση της απαλλοτρίωσης αυτής. Ο ισχυρισμός αυτός, ήταν αβάσιμος και απορριπτέος, καθόσον, σύμφωνα με όσα εκτίθενται σχετικά, στη νομική σκέψη της παρούσας, κατά τις διατάξεις του άρθρου 11 του ν. 2882/2001, που εφαρμόζονται εν προκειμένω, για την αυτοδίκαιη άρση της ένδικης απαλλοτρίωσης, απαιτείτο η έκδοση, κατά τη διαδικασία που προέβλεπε το εν λόγω άρθρο (11 του ν. 2882/2001), όπως ίσχυε, σχετικής ανακλητικής απόφασης ή βεβαιωτικής πράξης της διοίκησης, περί αυτοδίκαιης άρσης της απαλλοτρίωσης ή σχετικής απόφασης του αρμόδιου Διοικητικού Δικαστηρίου, οπότε μόνο, κατά τα προεκτιθέμενα, δεν θα υφίστατο πλέον απαλλοτρίωση και συνακόλουθα, το υπέρ ου η απαλλοτρίωση Ελληνικό Δημόσιο, δεν θα είχε υποχρέωση καταβολής της καθορισθείσας αποζημίωσης και οι εφεσίβλητοι - ενάγοντες, αντίστοιχη αξίωση. Εφόσον όμως, κατά τα παραπάνω, δεν εκδόθηκε σχετική ανακλητική απόφαση, ούτε βεβαιώθηκε η αυτοδίκαιη άρση της απαλλοτρίωσης, με πράξη της διοίκησης ή σχετική δικαστική απόφαση, η απαλλοτρίωση εξακολουθεί να παράγει τα αποτελέσματά της και συνακόλουθα, σύμφωνα με όσα προεκτίθενται, η πάροδος άπρακτης της παραπάνω δεκαοκτάμηνης προθεσμίας, δεν επέφερε απόσβεση της αξίωσης αποζημίωσης, για τους δικαιούχους εφεσίβλητους - ενάγοντες, οι οποίοι όχι μόνον δεν την επικαλούνται, αλλά, αντίθετα, άσκησαν την ένδικη αγωγή τους, επιδιώκοντας την επιδίκαση της καθορισθείσας αποζημίωσης. Σημειώνεται ότι μολονότι κατά τη δημοσίευση της εκκαλουμένης απόφασης (24.1.2012), ίσχυε το άρθρο 11 παρ. 3 του ν. 2882/2001, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 3α του άρθρου 39 του ν. 4024/2011 και εφαρμόζεται, κατά τη διάταξη του άρθρου 533

παρ. 2 ΚΠολΔ, από το παρόν δευτεροβάθμιο Δικαστήριο, για την κρίση του περί της ορθότητας της εκκληθείσας πρωτόδικης απόφασης, το οποίο έδιδε τη δυνατότητα στους ιδιοκτήτες ακινήτων που απαλλοτριώθηκαν, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2882/2001, να επιδιώξουν τη διατήρηση της απαλλοτρίωσης, με την υποβολή σχετικής αίτησής τους, εντός έτους, από την παρέλευση της οριζόμενης στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου 3 του άρθρου 11 του νόμου αυτού (όπως αντικαταστάθηκε), δεκαοκτάμηνης προθεσμίας και σε κάθε περίπτωση μέχρι τις 31.12.2012, δυνατότητα την οποία δεν είχαν υπό την προϊσχύουσα μορφή του παραπάνω άρθρου, εν τούτοις στη συγκεκριμένη περίπτωση η αίτηση αυτή δεν ήταν αναγκαία, διότι ήδη οι ανωτέρω δικαιούχοι με την έγερση της από 27.7.2009 αγωγής τους για επιδίκαση της αποζημίωσης, δήλωσαν ρητά τη βούλησή τους, να μην ασκήσουν το δικαίωμα που θεσπίσθηκε για το συμφέρον τους, να καταστήσουν δηλαδή ανίσχυρη την απαλλοτρίωση επικαλούμενοι την αυτοδίκαιη ανάκλησή της, αλλά να διατηρηθεί η απαλλοτρίωση, οπότε η άρση της θεωρείται ως μη γενομένη, έστω κι αν αυτοί δεν υπέβαλαν (μεταγενέστερα και μέχρι τις 31.12.2012) τη σχετική αίτηση για διατήρηση της απαλλοτρίωσης. Επομένως, το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, το οποίο απέρριψε τον ισχυρισμό του εκκαλούντος - εναγόμενου Ελληνικού Δημοσίου, περί αυτοδίκαιης άρσης της απαλλοτρίωσης, ορθά το νόμο εφάρμοσε και τα αντίθετα παράπονα του εκκαλούντος που προβάλλονται με τον πρώτο λόγο της εφέσεώς του, με τον οποίο το εκκαλούν παραπονείται ότι κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου, δεν έγινε δεκτός ο παραπάνω ισχυρισμός του, είναι απορριπτέα, ως αβάσιμα". Έκρινε, δηλαδή, το Εφετείο ότι η, προβλέπουσα την αυτοδίκαιη ανάκληση της απαλλοτριώσεως, διάταξη του άρθρου 11 παρ. 3 του ν. 2882/2001, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή της με το άρθρο 39 παρ. 3α του ν. 4024/2011, παρέχει δικαίωμα επικλήσεως αυτής στο υπέρ ου και υπόχρεο για την καταβολή της καθορισθείσας αποζημιώσεως αναιρεσείον Ελληνικό Δημόσιο, απέρριψε δε τον προβληθέντα από το αναιρεσείον ισχυρισμό αυτό περί της αυτοδίκαιης άρσεως της απαλλοτριώσεως, εξ αιτίας απράκτου παρόδου της από το άρθρο 11 παρ. 3 του ν. 2882/2001 τασσόμενης για την συντέλεσή της προθεσμίας (μη καταβολή της ορισθείσας αποζημιώσεως εντός 18 μηνών από τον προσωρινό καθορισμό της, με συνέπεια να έχει αποσβεστεί η προς είσπραξη της παραπάνω αποζημιώσεως αξίωση των εναγόντων, οι οποίοι δεν υπέβαλαν ούτε την αίτηση για την διατήρηση της απαλλοτριώσεως αυτής), ως αβάσιμο και απορριπτέο, γιατί δεν εκδόθηκε σχετική ανακλητική απόφαση, ούτε βεβαιώθηκε η αυτοδίκαιη άρση της απαλλοτριώσεως, με πράξη της διοικήσεως ή σχετική δικαστική απόφαση, με συνέπεια η

απαλλοτρίωση να εξακολουθεί να παράγει τις έννομες συνέπειές της και συνακολούθως η πάροδος άπρακτης της δεκαοκτάμηνης προθεσμίας δεν επέφερε απόσβεση της αξιώσεως της αποζημιώσεως για τους δικαιούχους ενάγοντες, οι οποίοι όχι μόνον δεν την επικαλούνται, αλλά αντίθετα άσκησαν την ένδικη αγωγή τους, επιδιώκοντας την επιδίκαση αυτής, κρίνοντας περαιτέρω ότι, εν προκειμένω, δεν ήταν αναγκαία η εκ μέρους των εναγόντων υποβολή της προβλεπομένης από την διάταξη του άρθρου 11 παρ. 3 του ν. 2882/2001, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 3α του άρθρου 39 του ν. 4024/2011 [που ίσχυε κατά τον χρόνο δημοσιεύσεως της εκκαλουμένης αποφάσεως (30.1.2012)], δηλώσεως, καθ' όσον αυτοί (ενάγοντες) άσκησαν την ένδικη από 27.7.2009 αγωγή τους. Η ως άνω νομική αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως είναι εσφαλμένη, εφόσον, σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, η, προβλέπουσα την αυτοδίκαιη ανάκληση της απαλλοτριώσεως, διάταξη του άρθρου 11 παρ. 3 του ν. 2882/2001, όπως αυτή ισχύει μετά την τροποποίησή της με το άρθρ. 39 παρ. 3α ν. 4024/2011, στην οποία το αναιρεσείον επιχειρεί να θεμελιώσει την προβαλλόμενη ως άνω αιτίαση, θεσπισθείσα προς το συμφέρον των καθ' ων η απαλλοτρίωση, δεν παρέχει δικαίωμα επικλήσεως αυτής στο υπέρ ου και υπόχρεο προς καταβολή της καθορισθείσας σχετικής αποζημιώσεως αναιρεσείον - εναγόμενο, με αποτέλεσμα να καθίσταται απαράδεκτος ο, προς αντίκρουση της σχετικής αξιώσεως των δικαιούχων της αποζημιώσεως αναιρεσιβλήτων - εναγόντων προβαλλόμενος σχετικός ισχυρισμός του. Τα παραπάνω δεν αναιρούνται από το ότι οι ενάγοντες και ήδη αναιρεσιβλήτοι δεν υπέβαλαν αίτηση περί διατηρήσεως της απαλλοτριώσεως, όπως, κατά τα ανωτέρω, το αναιρεσείον ισχυρίζεται, αφού και στην περίπτωση αυτή η προβολή του εν λόγω ισχυρισμού, προϋποθέτουσα την επίκληση της ήδη επελθούσας αυτοδικαίως άρσεως της απαλλοτριώσεως, καθίσταται για την ταυτότητα του νομικού λόγου, απαράδεκτη (ΑΠ 498/2017). Θα πρέπει να σημειωθεί, ότι η προβαλλόμενη ως άνω αιτίαση δεν μπορεί να θεμελιωθεί, ούτε στη διάταξη του άρθρου 131 ν. 4070/2012, με την οποία τροποποιήθηκε η διάταξη του άρθρου 20 παρ. 10 του ν. 2882/2001 και ορίστηκε ότι "Εφόσον η απαλλοτρίωση έχει αρθεί αυτοδικαίως, κατ' εφαρμογή της παραγράφου 3 του άρθρου 11 ή ανακλήθηκε νομίμως, κατ' εφαρμογή της παραγράφου 1 του άρθρου 11, δεν υφίσταται δικαίωμα του καθ' ου η απαλλοτρίωση για την έγερση καταψηφιστικής αγωγής με αντικείμενο την καταβολή της οριστικής αποζημίωσης", καθόσον και η εν λόγω ρύθμιση, η οποία καθιστά παραδεκτή την προβολή της αυτοδικαίως επελθούσας άρσεως της απαλλοτριώσεως ως αμυντικού ισχυρισμού του υπέρ ου η απαλλοτρίωση και

υποχρέου προς καταβολή της αποζημιώσεως για την αντίκρουση σχετικής αγωγής του καθ' ου η απαλλοτρίωση προς επιδίκαση της αποζημιώσεως, λόγω της απαλλοτριώσεως, εφαρμόζεται, κατά την σύμφωνη με το Σύνταγμα διάταξη του άρθρου 146 παρ. 1 του ως άνω νόμου (4070/12), στις απαλλοτριώσεις που κηρύχθηκαν μετά την έναρξη ισχύος αυτού (10-4-12) (Α.Π. Ολ. 12/2018, Α.Π. 1630/2018, Α.Π. 498/2017) και, επομένως, δεν τυγχάνει εφαρμογής στη ένδικη περίπτωση κατά την οποία, και καθ' ομολογία του αναιρεσείοντος, η απαλλοτρίωση κηρύχθηκε πριν από την 10-4-12. Παρά, όμως, την εσφαλμένη ως άνω νομική αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως, το διατακτικό της είναι ορθό, εφόσον, κατά τα προεκτεθέντα, απέρριψε τον συναφή λόγο εφέσεως του ήδη αναιρεσείοντος Ελληνικού Δημοσίου και επικύρωσε την πρωτόδικη απόφαση, η οποία είχε απορρίψει τον προαναφερθέντα ισχυρισμό του. Επομένως, ο πρώτος λόγος της ένδικης αιτήσεως αναιρέσεως, με τον οποίο αποδίδεται στην προσβαλλομένη απόφαση η από τον αριθμό 1 του άρθρου 559 του Κ.Πολ.Δικ. πλημμέλεια, της εσφαλμένης ερμηνείας και εφαρμογής των προαναφερομένων ουσιαστικού δικαίου διατάξεων, πρέπει, κατ' άρθρο 578 του Κ.Πολ.Δικ., να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω και ενόψει της μη προβολής άλλου αναιρετικού λόγου προς έρευνα, πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της η ένδικη αίτηση αναιρέσεως και να καταδικαστεί το αναιρεσείον, λόγω της ήττας του, στην δικαστική δαπάνη των αναιρεσιβλήτων, κατά το νόμιμα αίτημα των τελευταίων, οι οποίοι κατέθεσαν προτάσεις (άρθρα 176, 183, 189 παρ. 2 του Κ.Πολ.Δικ.), μειωμένων όμως, κατ' άρθρο 22 παρ. 1 του ν. 3693/1957, όπως ειδικότερα ορίζεται στο διατακτικό.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Απορρίπτει την από 22.12.2015 και με αριθμό καταθέσεως 94/2015 αίτηση για αναίρεση της υπ' αριθμ. 305/2015 αποφάσεως του Τριμελούς Εφετείου Λάρισας.

Και

Καταδικάζει το αναιρεσείον στην πληρωμή των δικαστικών εξόδων των αναιρεσιβλήτων, το ύψος των οποίων καθορίζει στο ποσό των τριακοσίων (300) ευρώ.

ΚΡΙΘΗΚΕ και αποφασίστηκε στην Αθήνα στις 6 Δεκεμβρίου 2019.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΤΗΚΕ στην Αθήνα σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριό του στις 21 Φεβρουαρίου 2020.

Η ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ